

Hans Peter Hanssens tale på forsamlingshuset Folkehjems balkon

Taler

Hans Peter Hanssen
Politiker

Dato

17. november 1918

Sted

Folkemøde i Aabenraa

Omstændigheder

Uddrag af talen.

Franz von Jessen: Haandbog i det Slesvigske Spørgsmaals Historie, 2. bd 1918-1920, (1938), s. 43-47.

Der er gaaet halvfemte Aar [fire og et halv år, red.], siden jeg paa Aarsmødet i Haderslev sidst talte til mine Vælgere og Meningsfæller paa et offentligt Møde.

Mellem da og nu ligger der vældige Verdensbegivenheder, som har kastet dybe Skygger hen over Nordslesvig og paaført os Trængsler som ingensinde før.

Vor Tanke skal i Dag først dvæle ved dem, der maatte drage i Felten. Henved 30.000 Nordslesvigere drog ud. Over 6.000 af dem er blevne derude. Verdenskrigen har kostet dobbelt saa mange Danske Livet, som Krigen i 1864.

Spredt ud over Landene ligger nu vore faldne Brødres Grave. De findes i Ruslands susende Naaetræsskove og vidtstrakte Sumpe, langs Polens Floder og i Serbiens Dale, i Argonnerne og Karpaterne, i Makedonien og ved Dardanellerne, i Palæstina og Mesopotamien. Særlig tæt ligger de i Frankrig i Vogeserne, foran Verdun og fra Champagne op over Landet til Flandern. Og mange har fundet deres sidste Hvilested i de store lukkede Jernkasser dybt paa Havsens Bund.

Der var mellem dem en Ungdom med Guldglorie om Hovedet, begejstrede Idealister, evnerige Mænd, hvis Hjerner brændte af Længsel efter et Arbejde i vort Folks Tjeneste, og Tusinder af støtte, trofaste danske Mænd. Vi véd, hvor ofte og hvor gerne deres Tanker fandt Vejen herhjem. Censuren har undertrykt mange Feltbreve og lemlæstet andre. Og dog viser saa at sige alle offentliggjorte Breve derudefra, at Hjemmet var Lyspunktet i deres tunge, triste og farefulde

Tilværelse. Med hvilken Kærlighed omfattede de ikke til det sidste deres nære Paarørende, vort lille Folkesamfund og vort minderige Hjemland med al dets Ynde, dets Nutidstrængsler og Fremtidshaab. Vi siger: Ære være deres Minder!

Ud over Landet sidder nu deres Forældre, Hustruer og Børn, Fæstemøer, Slægt og Venner tilbage i Sorg og Savn. Mangt et Sind kan ikke finde Ro. Men Gud ske Lov! Ny lysner det i Øst. Morgenrøden er ved at bryde frem. En lykkeligere og lysere Tid vil snart oprinde. Og da haaber vi, at ogsaa de, der er ramt haardest, vil kunde sige med Terje Vigen:

”Stort har jeg mistet, men stort jeg fik
Og saa faar Du ha' Tak da Gud!”

Efter Verdenskrigens Udbrud maatte det være vor politiske Opgave at søge det nordslesvigske Spørgsmaal løst ved den kommende Fredsslutning, rent bortset fra, hvem der gik ud af Krigen som Sejrherre. Dette paalagde os en tilbagetrukken, afventende Holdning. Vort parlamentariske Arbejde samlede sig om Løsningen af Dagens smaa Opgaver.

Allerede i 1915, paa et Tidspunkt, hvor Tyskerne følte sig fuldt og fast overbevist om, at de vilde gaa sejrende ud af Verdenskrigen, og store Annektionsplaner stod paa Dagsordenen selv i liberale Kredse, henvendte en anset Videnskabsmand, der som Rigsdagsmand tilhører et af de liberale Partier, sig uopfordret til mig og sagde: “Ved Krigens Afslutning maa vi ogsaa se at faa det nordslesvigske Spørgsmaal løst. Kun ad den Vej kan Stemningen i de nordiske Lande blive bedre. Vi er mange, som tænker saaledes. Noget senere gav en anden Professor mig en Betænkning til gennemlæsning, hvori han, samtidig med at han krævede betydelige Annektioner i Øst og Vest, udtalte lignende Tanker om Nordslesvig. En tredie liberal Politiker, hvis Navn er kendt langt uden for Nordslesvigs Grænser, opfordrede mig paa et senere Tidspunkt til at foreslaa ham en bestemt Grænselinje, hvis Tyskland, som han holdt for sikkert, blev Sejrherre. Det lovede jeg, men Løftet er aldrig blevet indfriet, fordi Forudsætningen for dets Indfrielse: Tysklands Sejr, udeblev. Jeg nævner dette, fordi der i et kongerigsk Blad er fremkommen Hentydninger til, at jeg i min politiske Virken i den senere Tid har følt mig bunden af tidligere Aftaler med tyske Politikere. *Dette er absolut ikke Tilfældet.* Jeg staar, som jeg altid har staaet, frit og uafhængigt til alle Sider, og lader mig selvfølgelig kun lede af min bedste Overbevisning om, hvad der tjener den danske Befolkning i Nordslesvig bedst.

Jeg mindes en Dag i Marts. Min ven Landdagsmand Nis Nissen og jeg deltog efter særlig Indbydelse i en Festlighed for en Kollega, som fyldte 70 Aar. Kloppenborg Skrumsager var i de Dage hjemme. Jeg kom her, efter at Bordet var hævet, i Samtale med en Kollega, med hvem jeg i flere Aar har staaet paa en fortrolig Fod. Han var lige bleven opfordret til at overtage en Ministerpost, hvad han havde afslaaet, og var paa dette Tidspunkt særlig vel underrettet.

Om faa Dage, sagde han til mig, begynder vor sidste store Offensiv. Vi vil denne Gang naa langt frem. Kanalhavnene og Paris vil falde. Frankrig vil hurtigt blive tvungen til en Særfred. Englænderne vil blive drevne bort fra Fastlandet. Undervandskrigen vil klare Resten. Krigen er snart forbi. Hvis De vil opnaa noget med Hensyn til det nordslesvigske Spørgsmaal, saa sæt Dem hurtigst muligt i Forbindelse med Regeringen og – han nævnte bestemte parlamentariske Førere. Saaledes var Stemningen i mange liberale Kredse. Dagen efter meddelte jeg Nissen Samtalen, og vi drøftede indgaaende Stillingen, men kom begge til det Resultat, at vi vedvarende burde fastholde vor afventende Holdning, indtil der forelaa sikre Kendsgerninger.

Saa begyndte Kejserslaget, som Hindenburg og Ludendorff[4] i deres urokkelige Sejrsbevidsthed døbte den nye Offensiv. Men det varede ikke længe, før den gik i Staa. Og saa kom det franske Modstød. Tilbagetoget begyndte. I førstningen opfattede Tyskerne det som en snild Manøvre af deres sejrsvante Feltherrer. Derefter slog de deres Lid til Hindenburg-linien. Men Troen paa, at de kunde vinde sejr, brast. De maatte længere tilbage, og nu blev Kravet om en Forsonings- og Forstaaelsesfred Dag for Dag stærkere. Løsenet var: Vejen til en Forstaaelsesfred gaar over Tysklands Demokratisering og Parlamentarisering. Grev Hertlings Nølen vakte stærk Uvilje. Hans Stilling blev uholdbar, og han blev nødt til at trække sig tilbage.

Jeg sad i finansudvalget den Dag, Vicekansler Payer oplæste det kejserslige Reskript om Hertlings Afskedigelse. Vi stod alle under Indtrykket af, at vi kun havde en indre Krise og regnede med en Regering, som skulde fremtvinge den preussiske Valgretsreform ved Landdagens Opløsning. Møderne udsattes, og jeg rejste hjem for at forberede Landdagsvalgene. To Dage senere var jeg atter i Berlin. De første to Kolleger, jeg mødte, var en frisindet og en nationalliberal, der stod og drøftede – Provinsen Posens Indlemmelse i Polen.

Hvad var det sket? Hindenburg og Ludendorff havde efter Hertlings Fald i en Depeche forlangt, at den nye Regering skulde dannes med Fredsslutning for Øje, da de ikke kunde garantere for, at Fronten kunde holdes længere end fjorten Dage. Saa dannede Prins Max af Baden en Regering af Flertalspartierne indbefattet Socialdemokraterne og de Nationalliberale med den Opgave hurtigst muligt at slutte Fred *paa Grundlag af Wilsons Program.*

Dermed havde vi faaet et fast Udgangspunkt for vor Stræben efter at faa det nordslesvigske Spørgsmaal løst ved Fredsslutningen. Et Par Dage efter forebragte jeg Sagen for en høj Embedsmand i Udenrigsministeriet. Vore Forhandlinger fortsattes under en senere Sammenkomst, og jeg meddelte ham, at jeg vilde fremdrage Sagen i Rigsdagen, saa snart der bød sig en Lejlighed. Jeg havde samtidig sammenkaldt Vælgerforeningens Bestyrelse og Tilsynsraad til et Møde i Flensborg, hvor jeg klarlagde Stillingen, og Foreningen i Tilslutning dertil traf Aftaler og fattede Beslutninger.

Den 24. Oktober holdt Udenrigsminister Dr. Solf derefter en Tale, hvor han erklærede, at Tyskland loyalt vilde opfylde Wilsons Program i alle Retninger og alle Punkter og i Retfærdighedens og Billighedens Aand. Men derefter afviste han skarpt alle danske Krav, som støttede sig på Pragfredens § 5.

Jeg sad paa min Plads og gjorde nogle Notitser for atter at melde mig til Ordet. Da kom én af de højeste Embedsmænd i Udenrigsministeriet hen til mig og erklærede: For at forebygge Misforstaaelser har jeg at meddele Dem, at den indledende Del af Udenrigsministerens Erklæring ogsaa tager Sigte paa Nordslesvig. Hvad Regeringen bestrider er blot, at man fra dansk Side kan gøre en formel juridisk Ret gældende. Derefter frafaldt jeg Ordet. Denne Erklæring var mig nok.

Jeg affattede derefter det Opraab, som vore Organisationer har underskrevet, for dermed at give Regeringen Lejlighed til en videre Udtalelse, som kunde klarlægge dens Standpunkt i fuld Offentlighed. Opraabet offentliggjordes sidste Torsdag, og Møderne her paa Folkehjem blev indvarslet. Imidlertid var Demobiliseringen begyndt, og Torsdag Aften var jeg nødt til at afrejse fra Berlin for at naa hertil i rette Tid. Postgangen er daarlig, og jeg kunde derfor ikke afvente Opfordringens Ankomst til Berlin, før jeg paany forelagde Sagen for Regeringen.

Dette skete i Onsdags overfor Folkekommissærerne Haasse og Scheidemann. Forhandlingerne førte til et tilfredsstillende Resultat. Torsdag ankom de nordslesvigske Blade med vore Organisationers Opfordring, som straks blev Udenrigsminister Solf forelagt for at han kunde tage Standpunkt til den. Og dette har han nu med den samlede Regerings Billigelse gjort i følgende Skrivelse, som jeg er bemyndiget til at oplæse her i Dag:

Udenrigsministeriet. Berlin, den 14. november 1918.

Meget ærede Hr. Rigsdagsmand Hanssen!

Til Indholdet af det af mig af Deres Højvelbaarenhed venligst overrakte Opraab fra den dansktalende nordslesvigske Befolknings Organisationer, maa jeg ærbødigst henvise til den Erklæring, som jeg har afgivet i Rigsdagen den 24. Oktober dette Aar.

Den tyske Regering staar derefter paa det Standpunkt, at ogsaa det nordslesvigske Spørgsmaal i Henhold til Præsident Wilsons Fredsprogram bør løses paa Grundlag af den paagældende Befolknings Selvbestemmelsesret.

Jeg har det tillidsfulde Haab, at der med det Standpunkt, som den tyske Regering hermed indtager, i Fremtiden sikres et for Rivninger frit, nabovenligt Forhold mellem det danske og det tyske Folk.

Idet jeg udtrykker min mest udmærkede Højagtelse.
Deres Højvelbaarenheds ærbødige (signeret) Solf

Dermed har vi nu et fast Udgangspunkt for vort videre Arbejde. Hvad der nu vil ske i de nærmest følgende Dage er, at jeg paa den danske Befolknings Vegne gennem den danske Gesandt i Berlin retter en Bøn til den danske Regering om, at vort gamle Fædreland vil modtage os, naar vi nu snart i Henhold til den af Tyskland i sikker udsigt stillede Folkeafstemning udtaler vort Ønske om atter at blive forenet med Danmark. Samtidig vil vi bede den danske Regering om at foretage de Skridt, der vil være nødvendige, for at Sagen kan blive afgjort under de forestaaende Forhandlinger om Verdensfreden.

Vore Ønsker med Hensyn til Afstemningen har Vælgerforeningens Bestyrelse og Tilsynsraad udtrykt i følgende Resolution, som er vedtaget med 57 Stemmer

mod 2. Disse 2 Medlemmer har dog ogsaa tiltraadt Resolutionen for Nordslesvigs Vedkommende, men taget et bestemt Forbehold overfor sydligere Distrikter, specielt Flensborg By. Resolutionen lyder saaledes:

En ny Tid er nu ved at oprinde. Den vil stille os over for store Opgaver. Vi har allerede i disse Dage nedsat en Række Udvalg, som skal forberede deres Løsning, og anmodet dem om hurtigst muligt at begynde deres Arbejde.

Men ved Siden af disse Opgaver af rent praktisk Art vil den nye Tid ogsaa stille andre Opgaver. Her i Aabenraa, hvor vi er samlede, levede og virkede I.P. Junggreen. De vil endnu mindes, at der var et Ord, som han aldrig blev træt af at foreholde vore Modstandere. Det var det gamle Bibelord: *Hvad du vil, at Andre ikke skal gøre imod Dig, det skal Du heller ikke gøre imod dem!* I den Tid, vi nu gaar ind i, vil vi faa Lejlighed til at vise, at vi ogsaa anerkender dette Ord som forpligtende for os. Og jeg er overbevist om, at vi vil kunne bestaa denne Prøve.

Og saa vil jeg blot endnu til Slut udtale, at det er min faste Overbevisning, at vi nu snart vil naa frem til en Tid, hvor vi af fuldt Hjerte vil kunne synge med Bjørnson:

”Alt, hvad Fædrene har kæmpet
Mødrene har grædt,
Har den Herre stille lempet,
Saa vi vandt vor Ret.”

Kilde

danmarkshistorien.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Folkemødetale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/h-p-hanssens-tale-paa-forsamlingshuset-folkehjems-balkon>